

## ***КОДЕКС СПОРТСКЕ ЕТИКЕ***

Препорука бр. Р (92) 14 РЕВ Комитета министара Савета Европе државама чланицама о ревидираном Кодексу спортске етике

(Усвојена од стране Комитета министара 24. септембра 1992. на 480. састанку заменика министара и ревидирана на њиховом 752. састанку 16. маја 2001. године)

Комитет министара, на основу Члана 15.б Статута Савета Европе,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима ради очувања и остваривања идеала и принципа из заједничког културног наслеђа и подстицања њиховог економског и културног напретка;

У жељи да се спорт развија у духу Европске спортске повеље,

Свестан притисака којима савремено друштво излаже спорт, попут трке за успехом, потребе за «звездама» и изложености мас-медијима,

Уверен у неопходност потребе да спортистима и спортисткињама обезбеди систем вредности који ће их оспособити за доношење одговорних одлука у ситуацијама када су суочени са таквим притисцима,

Уверен да ће учвршћивање принципа из Кодекса у школске програме и политике спортских организација повољно утицати на став спортиста и опште публике према спорту,

Желећи да допуни Препоруку бр. Р (92) 13 о Европској спортској повељи ставовима о етичким принципима у спорту,

Узимајући у обзир да су европски министри спорта, састајући се на Родосу на њиховој 7. Конференцији (1992.), под насловом «Кодекс спортске етике» усвојили такве принципе,

Препоручује Владама држава чланица:

- да дају пуну подршку Кодексу спортске етике, онако како је он изложен у Додатку ове препоруке;
- да дистрибуирају Кодекс на сопственом језику међу домаћим спортским организацијама и да подстакну његову дистрибуцију међу припадницима свих одговарајућих циљних група, посебно оним који раде са младима;
- да подстакну органе одговорне за школско и ваншколско образовање да принципе изложене у Кодексу укључе у програм физичког образовања;
- да подстакну регионалне, националне и међународне спортске организације да при развоју сопствених пројеката усмерених ка учвршћивању спортске етике узму у обзир и принципе наведене у Кодексу.

Налаже Генералном секретару да ову препоруку достави:

- владама држава потписница Европске културне конвенције које нису чланови Савета Европе;
- међународним организацијама и међународним спортским организацијама.

## **КОДЕКС СПОРТСКЕ ЕТИКЕ**

### **ФЕР-ПЛЕЈ – ПОБЕДНИЧКИ ПУТ**

#### **Циљеви**

Основни принцип Кодекса спортске етике је да су етички обзири који воде фер-плеју саставни, а не опциони чиниоци свих спортских активности, спортских политика и управљања, и да се примењују на све нивое способности и ангажованости, убрајајући ту како рекреативни тако и такмичарски спорт.

Кодекс представља здрав етички оквир за борбу против притисака модерног друштва који, како се чини, подривају традиционалне основе спорта – темеље изграђене на фер-плеју и спортском духу, као и на волонтеристичким принципима.

Првенствена брига и пажња припада фер-плеју за децу и младе, с обзиром на чињеницу да су данашња деца и млади сутрашњи одрасли учесници и спортске звезде. Кодекс је такође упућен институцијама и одраслима који имају непосредан или посредан утицај на бављење спортом и учешће младих људи у спорту.

Кодекс прихвата концепт права деце и младих да се баве спортом и уживају у томе, као и одговорност институција и одраслих да промовишу фер-плеј и осигурају да се наведена права поштују.

#### **ДЕФИНИСАЊЕ ФЕР-ПЛЕЈА**

Фер-плеј се дефинише као пуно више од играња по правилима. Он обухвата концепте пријатељства, поштовања за друге и сталног играња у добром духу. Фер-плеј се дефинише као начин размишљања, не само начин понашања. Обухвата питања везана за укидање варања, некоректне колегијалности, допинга, насиља (физичког и вербалног), сексуалног злостављања и злоупотребе деце, младих људи и жена, искоришћавања, неправедних шанси, претеране комерцијализације и корупције.

Фер-плеј је позитиван концепт. Спорт је друштвена и културна активност која, када се практикује коректно, обогаћује друштво и пријатељство међу народима. Спорт је такође индивидуална активност која, када се упражњава на прави начин, нуди шансу за самоспознају, изражавање личности и њено испуњавање; лична достигнућа, стицање вештина и демонстрирање способности; социјалну интеракцију, уживање, добро здравље и добробит. Спорт, са великим бројем клубова и лидера који раде волонтерски, промовише ангажованост и друштвену одговорност. Уз то, одговорно учешће у неким активностима може помоћи промоцији бриге за животну околину.

#### **ОДГОВОРНОСТ ЗА ФЕР-ПЛЕЈ**

Ангажовање и учешће у спорту међу децом и младима дешава се у оквиру шире социјалне структуре. Потенцијалне користи од спорта за друштво и појединца могу бити максималне само тамо где се фер-плеј са своје периферне позиције премести у центар пажње. Највећи значај фер-плеју морају придавати они који, непосредно или посредно, утичу на спортска искуства деце и младих и промовишу их. То обухвата:

- Владе: на свим нивоима, укључујући и агенције које раде са владама. Они који су укључени у област обавезног образовања имају посебну одговорност.

- Спортске и са спортом повезане организације, укључујући спортске федерације и управна тела; удружења физичког образовања, тренерске агенције и институте, медицинске и фармаколошке коморе и медије. Комерцијални сектор, укључујући произвођаче спортске опреме, продавце и маркетиншке агенције, такође је одговоран за промоцију фер-плеја.
- Појединце, укључујући родитеље, наставнике, тренере, судије, делегате, спортске лидере, управнике, новинаре, докторе и фармацеуте; спортске идоле који су достигли ниво спортског савршенства и славе, оне који раде на волонтерском или професионалном основу. Појединци такође могу имати своје одговорности као гледаоци.

Свака од наведених институција или група појединаца има своју одговорност и улогу. Овај Кодекс спортске етике обраћа се њима. Он ће бити ефикасан само уколико су сви који се баве спортом спремни да преузму одговорности прецизиране Кодексом.

## **ВЛАДЕ**

### ***Владе имају следеће одговорности:***

- да подстичу усвајање високих етичких стандарда у свим сегментима друштва у којима спорт функционише.
- Да стимулишу и подржавају оне организације и појединце који су у свом спортском раду демонстрирали здраве етичке принципе.
- Да подстакну образовну професију да промоцију спорта и фер-плеја учини централним делом програма физичког образовања.
- Да подрже иницијативе усмерене ка промоцији фер-плеја у спорту, посебно међу младима, и подстакну институције да фер-плеј учине главним приоритетом свога рада.
- Да подстакну истраживања, национална и међународна, која повећавају наше разумевање комплексних питања која се тичу учешћа младих у спорту, и која идентификују елементе лошег понашања као и шансе за промоцију фер-плеја.

## **СПОРТСКЕ И СА СПОРТОМ ПОВЕЗАНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ**

Спортске и са спортом повезане организације имају следеће одговорности:

У давању правог контекста фер-плеју

- да објаве јасна упутства о томе шта се сматра етичким или неетичким понашањем и да осигурају примену доследних и одговарајућих награда и/или санкција.
- Да обезбеде да се све одлуке доносе у сагласности са Кодексом етике за конкретан спорт, који је заснован на Европском кодексу.
- Да у оквиру свог домена, путем кампања, награда, образовног материјала и шанси за усавршавање повећавају свесност о фер-плеју. Такође морају пратити и вредновати дејства таквих иницијатива.
- Да установе системе који, поред успеха на такмичењу, награђују фер-плеј и лична достигнућа на том плану.
- Да помогну и подрже медије у циљу њихове промоције доброг понашања.

### **При раду са младима,**

- Да осигурају да систем такмичења узима у обзир посебне потребе деце у развоју и да даје могућности за градацију бављења спортом – од рекреативног до високо такмичарског.
- Да подстакну модификацију спортских правила у циљу испуњавања потреба врло младих и незрелих, и да нагласак ставе на фер-плеј уместо на такмичарски успех.
- Да обезбеде мере заштите, у контексту свеукупног оквира подршке и заштите деце, младих и жена, како за заштиту наведених група од сексуалног злостављања и злоупотребе, тако и за спречавање искоришћавања деце, посебно оне која показују изразите способности.
- Да осигурају да сви у организацији, или повезани са њом, а који су одговорни за децу и младе буду на одговарајућем нивоу квалификовани да се њима баве, тренирају их или образују, а посебно да разумеју биолошке и психолошке промене везане за њихово сазревање.

## **ПОЈЕДИНЦИ**

### ***Појединци имају следеће одговорности:***

#### **Лично понашање**

- Да се понашају на начин који даје добар пример и представља позитиван модел понашања за децу и младе; да на било који начин не награђују, лично практикују, или другима толеришу нефер игру, те да против лошег понашања примене одговарајуће санкције.
- Да обезбеде да њихов лични ниво обучености и квалификација одговара потребама деце, током њиховог кретања кроз разне фазе привржености спорту.

#### **У раду са младима,**

- Да на прво место стављају здравље, безбедност и добробит детета или младог спортисте, и да осигурају да те вредности буду испред победничких стремљења или репутације школе, клуба, тренера или родитеља.
- Да обезбеде спортско искуство код деце које ће подстицати приврженост здравој физичкој активности током целог њиховог живота.
- Да се према деци не понашају само као према «малим одраслима», већ да буду свесни физичких и психолошких промена које се дешавају приликом сазревања, и утицаја тих промена на њихов спортски учинак.
- Да детету не намећу очекивања која нису у сразмери са његовом могућношћу да их испуни.
- Да задовољство учествовања учине приоритетом, и никад не примене неприличан притисак који се супротставља праву детета да само одлучује о томе да ли ће у спорту учествовати.
- Да се подједнако интересују за мање талентоване и талентоване, као и да, поред уочљивијег такмичарског успеха, истакну и награде субјективни ниво достигнућа и стицања вештина.
- Да подстакну децу да развијају сопствене игре са сопственим правилима, да поред улоге учесника преузимају и улоге тренера, делегата и судија; да развијају сопствене награде и казне за фер или нефер игру; да преузимају личну одговорност за своје поступке.

- Да детету, младој особи и породици дају што је могуће више информација које ће осигурати њихову свест о могућим ризицима и предностима постизања високог спортског нивоа.

### **ЗАКЉУЧАК**

Фер-плеј је основни и централни чинилац успешне промоције, развоја и бављења спортом. Кроз фер-плеј побеђују појединац, спортске организације и друштво у целини. Сви имамо одговорност да промовишемо ФЕР-ПЛЕЈ – ПОБЕДНИЧКИ ПУТ.